
A falusi turizmus ökonomiai kérdései

Bainé Szabó Bernadett

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar,
Vállalatgazdaságtani Tanszék, Debrecen

ÖSSZEFOGLALÁS

A mezőgazdaság népességmegtartó erejének csökkenése szükségessé teszi a mezőgazdaságból kikerülő emberek megélhetésének más forrásból való fedezését, továbbá a mezőgazdaságból élők jövedelmének a kiegészítését más, mezőgazdasághoz kapcsolódó tevékenységekkel. Kutatásaimban négy Hajdú-Bihar megyei, a Hortobágyi Nemzeti Park mentén elhelyezkedő településen – Balmazújvároson, Hortobágyon, Tiszacsegén és Egyeken – végzek vidékfejlesztéssel kapcsolatos felméréseket.

A Hortobágy menti településeken sokféle alternatív jövedelemszerzési lehetőség kínálkozik, mint például biogazdálkodás, gyógynövénytermesztés, hungarikumok, kisállatok, kézművesipari termékek előállításai. A vizsgált településeken a sajátos adottságok miatt az ökológiai gazdálkodásnak lesz kiemelt jelentősége a jövőben, mely kiegészülhet gyógynövénytermesztéssel, illetve falusi turizmussal. A falusi turizmus fő megélhetést nem nyújt, de a nyári hónapok alatt kiegészítő jövedelemforrásként szolgálhat egy család számára. A négy vizsgált település falusi vendéglátói között végeztem egy kérdőíves felmérést, melynek eredményeire alapozva készítettem egy modellt, mely alkalmas a falusi vendéglátás költség-hozam-jövedelemviszonyainak, illetve a falusi turizmus érdekében történt beruházás megtérülésének vizsgálatára. E tanulmány keretei között bemutatom, hogy érdemes-e, ha igen, milyen feltételek mellett falusi vendéglátással foglalkozni. A falusi turizmus hozzájárulhat a falusi és vidéki életforma fenntartásához és megőrzéséhez, így kulturális, de gazdasági, ökológiai és társadalmi okokból is nagy jelentőséggel bírhat. Megfontolandó azonban, hogy a települések milyen tárgyi és személyi feltételekkel tudnának a falusi turizmusba kapcsolódni – érdemes lenne-e egyáltalán –, és ehhez milyen fejlesztésekre lenne szükség, hiszen a falusi turizmus komoly követelményeket támaszt a településekkel szemben –, különösen a környezeti állapot, infrastruktúra és szolgáltatások színvonala terén. A nyugat-európai mintákat tanulmányozva azonban kétségtelen a lemaradásunk mind a személyi és tárgyi feltételeket tekintve, és eleddig inkább csak kényszerből, mintsem hagyományápolás céljából működtek a honi falusi vendéglátók. A falusi turizmus csak hosszútávon és összefogás eredményeként hozhat sikereket egy település számára.

SUMMARY

The decrease of the staying power of agriculture makes it necessary to ensure the livelihoods of those leaving the agricultural sector and to supplement the incomes of those working in agriculture. I research rural development in four settlements in Hajdú-Bihar County, in Balmazújváros, Hortobágy, Tiszacsege and Egyek, all bordering Hortobágy National Park.

There are many alternative income sources in settlements in the Hortobágy area, such as organic farming, production herbs, hungaricums, small animals and arts and crafts, as well as rural tourism. Rural tourism is not for subsistence, but a supplementary income source, mainly available during the summer time. I made a

survey of rural hosts in the four examined settlements, and according to my results, I constructed a model reflecting the cost-benefit relation, as well as the payment period conditions of rural tourism. I am going to show whether it is worth dealing with rural tourism, and if yes, under what conditions. Rural tourism contributes to the maintenance of rural modes of living, in this way it has significant cultural, economic, ecological and social aspects, as well. It is crucial for settlements to create the appropriate conditions needed for joining rural tourism, if it is worth joining at all, and to realise investments for all these. Rural tourism has strict requirements for the levels of environment, infrastructure and services. Studying the Western-European practices, Hungary is lagged behind in the conditions of rural tourism and rural hosts have done their activities mainly out of necessity and not to maintain traditions. Rural tourism may result in success only by co-operation and over the long-run.

1. A FALUSI TURIZMUS FOGALMI LEHATÁROLÁSA

A falusi, agro-, agri-, farmturizmus kifejezéseket sokszor szinonim fogalomként használják a szakértők, fejlesztők. Ez azzal is magyarázható, hogy szélesebb értelemben azt a sokszínű tevékenységet értik alatta, amely a vidéken megjelenő, az agrárgazdasághoz erősebben-lazábban kapcsolódó vendégfogadás, és amely, mint turisztikai termék áll a szállásadásból, vendéglátásból, szolgáltatásokból és szabadidős lehetőségekből (Kovács, 2002).

Magyarországon a magánszálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosítását a 110/1997. (VI. 15.) sz. kormányrendelet szabályozza, mely lehatárolja a fizetővendéglátás és a falusi szállásadás területeit. Azonban a falusi szállásadásra alkalmas települések körét csak közvetetten határozza meg, a fizetővendéglátásra alkalmas településeken kívüli területekként. „Fizetővendéglátás a városokban, kiemelt gyógyhelyeken, kiemelt üdülőhelyeken, a gyógy- vagy üdülőhelyeken folytatott magánszállásadói tevékenység” (1.§ 3. bekezdés), melyek listáját külön melléklet tartalmazza. E rendelet 4. bekezdése szerint „falusi szállásadónak minősül a (3) bekezdésben nem említett községekben és a már kialakult tanyás térségekben folytatott magánszállásadói tevékenység”. Ez a megfogalmazás nem egyértelmű, hiszen e szerint a rendelet mellékletében lévő települések között nem szereplő városokban – ahol amúgy falusi turizmusnak minősül a magánszállásadói tevékenység – fizetővendéglátásnak kellene működni. Javaslom, hogy a „községek” szót „települések” szóra javítsák a rendeletben, mely már egyértelművé teszi a falusi turizmusra alkalmas települések körét. A magánszálláshely és a kereskedelmi szálláshely megkülönböztetéséül az ágyak száma szolgál. Tíz ágyig és legfeljebb 5 szobáig beszélhetünk

---

magánszálláshelyről, melynél a falusi vendéglátás 600000 Ft (1998 és 2002 között 400000 Ft, 1997 előtt 300000 Ft) éves árbevételig adómentesnek minősül.

Számos kutató definiálta már a falusi turizmust, egy-egy aspektusból vizsgálva. „A klasszikus értelemben vett falusi turizmus azt jelenti, hogy a faluban élők fő foglalkozásuk mellett (mezőgazdaság, ipar) jövedelemkiegészítő tevékenységként saját házaikon belül kihasználatlan szálláshelyeiket az üdülés szolgálataiban állítják, miközben a falu környezetével és hangulatával megmarad eredeti állapotában. Arra továbbra is mezőgazdasági termelés, állattartás és ezekhez kapcsolódó ipari tevékenység lesz a jellemző.” (Csizmadia, 1992). Később a szerző a megfogalmazást így folytatja: „...tágra vett értelemben a falusi turizmus által vidéken, a városokon kívüli területeken kihasználatlan szálláshelyek idegenforgalmi hasznosítása mellett az ott meglévő és létrehozandó idegenforgalmi struktúrák nyújtotta szolgáltatások és ezek igénybevételének összességét értjük.” Így ebben az értelemben – a falusi portákon kívül – idetartozónak kell tekinteni a falun kiadott fizető vendégszobát, a falusi kempinget, a termálstrandot, a korcsmát, és a faluszépítő egyesületet is.

A falusi turizmus a falun történő üdülést, nyaralást jelenti, azaz a falvakban megvalósuló turizmus: falusi turizmus (Jenkei, 1996). A falusi turizmus üdülés vidéken, olyan természeti-épített környezetben, amely optimális rekreációs feltételeket biztosít az urbanizáció ártalmaitól menekülő városlakóknak, hitelesen őrzi, ápolja és közvetíti a település tradícióit (Nanszáké, 1996).

A falusi turizmus turisztikai terméként is definiálható, mely megközelítés a kínálatszervezés, a piaca vitel és a marketing fontosságát hangsúlyozza. A falusi turizmus, mint az ország turisztikai kínálatának egyik eleme, mint „turisztikai termék” komplexen jeleníti meg mindazt a vidéki kínálatot, amely egy település (településcsoport) az adott területen a fogadóképesség és a vonzerő különféle elemeit sajátos, egyedi terméké szervezve nyújtani tud (Antal, 1996).

A falusi turizmus a városon kívül, helyi és regionális vonzerőkkel rendelkező, gondozott falusi, vidéki környezetben a belföldi és külföldi vendégek szabadidő-eltöltési szükségleteinek széles körű, kereskedelmi alapokon való kielégítése és ezt szervező helyi intézmények és szolgáltatók együttműködése (Csizmadia, 2000).

A Falusi Turizmus Országos Szövetsége (FTOSZ) 2000. áprilisában megtartott vitafórumán átértelmezte, és újszerű módon meghatározta a falusi turizmus fogalmát. A falusi turizmus fogalma ma sokkal szélesebben értelmezendő, és a vidékfejlesztés egyik legfontosabb elemének tekintendő. A szállásadás mellett hangsúlyozottan jelenik meg a programkínálat, mint a szabadidő aktív eltöltésének biztosítója. Az FTOSZ alapján a falusi turizmus ismérvei a következők: fenntartható, nem tömegturizmus, helyi, kistérségi vonzerőre alapuló, családi, emberbarát szemléletű, munkahelyteremtő,

lakosságot helyben-tartó, (pótlólagos) jövedelmet szerző, a megszerzett jövedelmet rendszerint helyben visszaforgató tevékenység (Falusi Turizmus Tájékoztató, 2001).

Kitűnően szintetizálja Könyves (2001) a falusi turizmus fogalmát és jelentőségét az alábbiak szerint. A falusi turizmus olyan vidéken folyó turisztikai tevékenység, mely a vendégfogadó részéről falusi szállásadást, a vendég részéről a szabadidő aktív eltöltését jelenti és a helyi források, a vidék vonzerejének felhasználásával a falusi környezet, kultúra fenntartásához, a vidéki családok jövedelemkiegészítéséhez járul hozzá.

Ha egy mondatban szeretném mindezeket megjeleníteni, akkor talán azt mondhatnám, hogy a falusi turizmus a falu komplex idegenforgalmi kínálatának az összessége, mely falusi szállásadói, étkeztetési és programszervezési tevékenységből áll a vendégfogadó részéről, aktív pihenést jelent a vendég számára. Jelenleg Magyarországon inkább csak a szállásadói tevékenység jellemző, az étkeztetés, a helyi programok kínálata még csekély mértékben van jelen. Pedig így lenne teljes az igazi falusi turizmus intézménye.

Az európai felfogás és értelmezés rendkívül sokszínű, nincs egységes definíció és gyakorlat a falusi turizmussal kapcsolatban. Az egyes országokban függ a vidék-kategória nemzeti értelmezésétől, és a helyi kreativitástól és kezdeményezőkézségtől. A falusi turizmus tágabb összefüggésben az egyes országok agrár-, vidékfejlesztési céljait és prioritásait szolgálja, országonként eltérő intézményrendszerrel (Kovács, 2000).

Az Európai Unióban a vidéken folytatott turizmus (rural tourism, „Urlaub auf dem Lande”) tágabb értelme van, mint nálunk. Ennek az az oka, hogy az EU-ban más alapokon alakult ki a falusi turizmus. A már ismert túlermelés következtében szükségessé vált a parasztgazdaságok átállítása a szolgáltatói szektorba, a csökkentett paraszti gazdálkodás és a helybenlakás megtartása mellett. Így indult el nagy erővel – és nem utolsó sorban a nagyon erősen dotált mezőgazdaság ilyen célú pénzeszközeinek átcsoportosításával – a falusi turizmus fejlesztése a mezőgazdasági tárcák felügyelete mellett (Antal, 1994). Így a falusi turizmus Nyugat-Európában nemcsak szállásadói tevékenység, hanem kiegészítő idegenforgalmi tevékenységekkel. Továbbá a mezőgazdasághoz kapcsolódik a termékek közvetlen értékesítése révén, és nagyobb lehetőséget kap a biotermesztés is, mint például Olaszországban (Szabó, 1999).

Összegezve a falusi turizmus hozzájárulhat pótlólagos jövedelemszerzéshez, ám nem biztosít teljes megélhetést. Mint kiegészítő tevékenység hozzájárulhat a lakosság jövedelmének a növekedéséhez, ezáltal az elvándorlás csökkenéséhez, a kedvezőtlen adottságú vidéki települések fejlesztéséhez. Mindig egy már meglévő adottságra, tevékenységre épül, annak kihasználását szolgálja egyfajta többlábonállást nyújtva (Buday-Sántha, 2001).

2. A FALUSI TURIZMUS HELYE, SZEREPE A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

A falusi turizmus, a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata az alábbiak szerint magyarázható. A vidék színteret nyújt a mezőgazdasági tevékenységek számára, azaz a mezőgazdaság a vidékfejlesztés része. A vidékfejlesztés hosszú távú céljai között gazdasági oldalról a gazdasági bázis erősítése, a strukturális átalakulás mellett megtalálható a gazdasági diverzifikáció megteremtése is, mely sokszínűség, többlábos-állás még igen sok kihasználatlan kapacitással rendelkezik a szolgáltatás terén, de különösen a falusi turizmus vonatkozásában. A vidékfejlesztés ökológiai célkitűzése a fenntartható mezőgazdaság, az agrár-környezetvédelem, a természeti és épített környezet védelme. A falusi turizmus – azzal, hogy a mezőgazdasági tevékenységekből származó jövedelmet egészíti ki klasszikus értelemben – hozzájárul a mezőgazdaság vidéki értékeket megőrző funkciójának erősítéséhez, különösen ott, ahol a természeti adottságok nem teszik lehetővé az intenzív mezőgazdaság gyakorlását. Itt megvalósulhat a mezőgazdaságból származó környezetterhelés csökkentése, mely igazodik a vidékfejlesztés természeti értékek védelmére, a fenntartható mezőgazdaság elvének figyelembevételére irányuló célkitűzéseikhez. Ezek a területeken, mint alternatív jövedelemszerzési lehetőség jelenik meg a falusi turizmus, mely egyrészt kapcsolódik a mezőgazdasághoz – hiszen azt egészíti ki –, másrészt céljait tekintve kapcsolódik a vidékfejlesztéshez, hiszen megvalósítja a gazdasági diverzifikációt, részt vállal a vidékfejlesztés ökológiai céljainak megvalósításában, és szerepe van a vidékfejlesztés társadalmi célkitűzéseiben, azaz a kulturális értékek, hagyományok megőrzésében.

A falusi turizmus települési szinten megjelenő szerepe, előnye a vidék hármaskörének alapján a következők szerint összegezhető:

- Gazdasági szempontból nagy előnye a falusi turizmusnak, hogy szinte pótlólagos beruházás nélkül ér el jövedelmet úgy, hogy a meglévő épületvagyont, természeti, szellemi értékeket hasznosítja. A családi gazdaságok gazdálkodásának jó kiegészítő árbevétel- és jövedelemforrása lehet, azaz megélni belőle nem lehet, de alternatív jövedelemszerzési lehetőséget biztosít. A vidéki népesség jövedelmének a növekedése a vidék fejlődését vonhatja maga után. A szállás biztosításán túl a vendégre főzni és mosni kell, a városi vendéget szórakoztatni szükséges, tehát bővíthető a vidéki foglalkoztatottság. Nagy előnye a falusi vendéglátásnak, hogy a helyi és saját termékek direkt módon értékesíthetők. Továbbá pozitívan befolyásolhatja a település infrastrukturális fejlettségét.
- Társadalmi szempontból: a lakosság jövedelmének a növekedése elvezet a lakosság helyben tartásához. Ezen túlmenően lehetőség nyílik a népi hagyományok, helyi nevezetességek „értékesítésére”, a közösségi és kulturális értékek megőrzésére is. Legfontosabb társadalmi szerepét a vidéki életforma fenntartásában látom, mely összhangban áll az integrált vidékfejlesztés és a multifunkcionális mezőgazdaság által támasztott követelményekkel.
- Ökológiai szempontból a természeti értékek, mint idegenforgalmi termékek jelennek meg a turizmusban. A falusi turizmus jelentős szerepet játszhat a biodiverzitás fenntartásában, az ökológiai rendszerek és természeti élőhelyek védelmében.

3. A FALUSI VENDÉGLÁTÁS HELYZETE A VIZSGÁLT TELEPÜLÉSEKEN

2000-ben az 1. táblázat szerint lehetett a falusi turizmus helyzetét jellemezni a négy településen, a megyében, régióban és hazánkban.

1. táblázat

A falusi turizmus helyzete a vizsgált településeken

	B.újváros (1)	Hortobágy (2)	T.csege(3)	Egyek(4)	Hajdú- Bihar megye(5)	Észak- Alföldi Régió(6)	Magyaro. (7)
Vendégfogadó (fő)(8)	3	33	23	1	92	541	6109
Férőhely(9)	26	148	135	8	474	3262	33502
Vendég(10)	315	406	186	1	1323	9451	109832
- külföldi(11)	47	232	0	0	461	966	40658
Vendégéjszaka(12)	464	752	255	4	2777	36707	518488
- külföldi(11)	118	465	0	0	982	4135	221126
Vendégfogadó/1000 fő(13)	0,2	18,8	4,4	0,2	0,2	0,4	0,6
Férőhely/vendégfogadó(14)	9	4	6	8	5	6	5
Átlagos tartózkodási idő(15)	1,5	1,9	1,4	4,0	2,1	3,9	4,7
Vendégéj/vendégfogadó(16)	155	23	11	4	30	68	85
Potenciális vendégéjszaka(17)	2392	13616	12420	736	43608	300104	3082184
Kihhasználtság % (18)	19,4	5,5	2,1	0,5	6,4	12,2	16,8

Forrás: T-STAR (2000), Területi Statisztikai Évkönyv (2000), saját számítás (2000)

Table 1: Situation of rural tourism in the examined communities

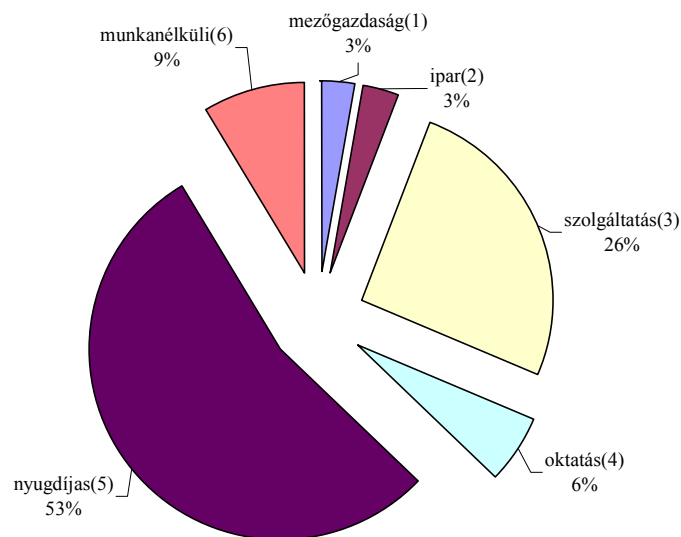
Balmazújváros(1), Hortobágy(2), Tiszacsege(3), Egyek(4), County of Hajdú-Bihar(5), Region of North Great Plain(6), Hungary(7), number of rural hosts(8), number of accommodation places(9), guests(10), foreign(11), tourism nights(12), per 1000 capita rural hosts(13), per rural host accommodation places(14), length of average stay(15), per rural host tourism nights(16), potential tourism nights(17), utilisation of accommodation places(18)

2002-ben a falusi vendéglátók száma Balmazújvároson változatlan, Hortobágyon 31 fő, Tiszacsegén 28 fő, Egyeken 2 fő volt. A táblázatból leolvasható, hogy Balmazújvároson és Egyeken a lakossághoz viszonyítva igen alacsony a vendégfogadók száma, bár megjegyzendő, hogy a megyei átlag is hasonló értéket mutat. Különösen Hortobágy község, de Tiszacsege adatai is sokszor felülmúlják a megyei, régiós és országos átlagot. Igen alacsony az átlagos tartózkodási idő a településeken, mely az egyoldali idegenforgalmi kínálattal lehet összefüggésben. Nemcsak ezeken a településeken, de országos szinten is igen jelentős a kihasználatlan kapacitások aránya. A 2002. évi helyzetről egy kérdőíves felmérés során tudakozódhattam, melyet 2002 áprilisában végeztem a vizsgált települések falusi vendéglátói között, akiket személyesen kerestem fel. A mintába a vendéglátók

60%-a került be. A felmérésben célt volt tájékozódni a településeken jellemző szolgáltatási árakról, a szálláshelyek minőségéről, a szállásadók nyelvi, illetve szakképzettségéről, a településeken jellemző vendégéjszakákról, továbbá próbáltam választ keresni a szállásadóknak a falusi vendéglátással kapcsolatban felmerülő költségeire is. A felmérés eredménye a következőkben összegezhető.

- A falusi vendéglátók közel fele 41 és 60 év közötti, 43%-uk 60 éven felüli. Így főleg a középkorúaknak és különösen a nyugdíjas korú embereknek jelent munkalehetőséget.
- A falusi vendéglátók fő foglalkozása (1. ábra) nem mezőgazdasághoz – mint ahogy klasszikus értelemben illenék –, hanem a szolgáltatói szektorhoz kötődik.

1. ábra: A falusi vendéglátók fő foglalkozása

Forrás: saját kérdőíves felmérés (2002)

Figure 1: Main occupations of rural hosts

agriculture(1), industry(2), service(3), education(4), pensioner(5), unemployed(6)

- Igen eltérő képet mutatnak a települések abban, hogy a megkérdezett falusi vendéglátók mióta kezdtek tevékenységükbe. Például Hortobágy községben a falusi vendéglátók zöme 10-12 éve, vagy még korábban kapcsolódott be a falusi turizmusba, Tiszacsegén alig 5 éve működnek a vizsgált falusi vendéglátók.
- A vendéglátóknak mindössze 40%-a végzett falusi vendéglátó tanfolyamot, pedig ahhoz, hogy a szolgáltatásuk színvonala megfelelő legyen, illetve a kellő ismeretekkel rendelkezzenek a falusi vendéglátást illetően, mindenképpen szükséges lenne egy ilyen jellegű tanfolyamot elvégezni még a tevékenység megkezdése előtt.
- A Hortobágyi Nemzeti Park közelségének köszönhetően a településekre látogató turisták közül jelentős számban találhatók külföldiek is. Így arra a kérdésre is választ kerestem, hogy milyen idegen nyelveken beszélnek a megkérdezett falusi vendéglátók. A vendéglátók

több, mint fele nem beszél más idegen nyelvet, még megértés vagy alapkommunikáció szintjén sem.

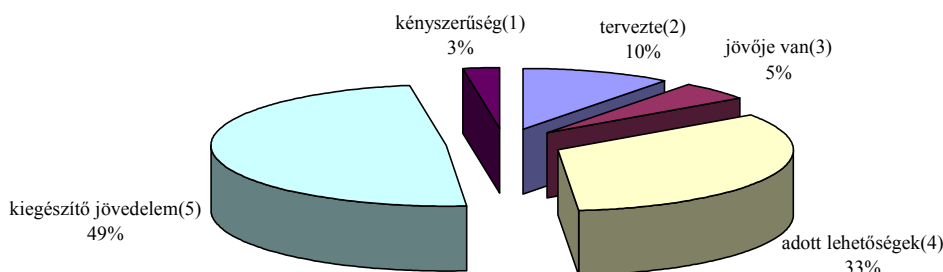
- A falusi vendéglátók működésének a szervezettségét illetően elmondható, hogy a megkérdezettek 65%-a a Falusi Turizmus Országos Szövetségéhez (FTOSZ), 12%-uk a Magyar Falusi Tanyai Vendégfogadók Szövetségéhez tartozik, 2 fő pedig a Falusi Turizmus Centrum tagja. Mindössze egyötödük nem tartozik egyik falusi turizmussal kapcsolatos szövetséghez sem. Ők azok, akik korábban valamelyik szervezetben már képviselték magukat, ám nem voltak megelégedve a nyújtott szolgáltatásokkal, nem kaptak több vendéget, drágállták a katalógusokban való megjelentetésüket, így inkább saját maguk szervezik a falusi vendéglátással kapcsolatos ügyeiket. Közülük többen élnek az Interneten

való hirdetési lehetőségekkel évi 10-12 ezer Ft-ért.

- Feltárva a falusi turizmusba történő belépés okait (2. ábra), elmondható, hogy a vizsgált falusi vendéglátók közel fele a kiegészítő jövedelemszerzés miatt választotta ezt a

lehetőséget, illetve döntő indok volt az is, hogy rendelkezésre álltak a kihasználatlan kapacitások, tiszta szobák, különösen az idősebb korosztálynál, ahol a fiatalok már elköltöztek, esetleg más településen telepedtek le.

2. ábra: A falusi turizmus elkezdésének okai

Forrás: saját kérdőíves felmérés (2002)

Figure 2: Reasons for starting rural tourism

necessity(1), planned(2), has future(3), given capacities(4), supplementary income(5)

- A férőhelyek, a vendégek és a vendégéjszakák számának az ismeretében a 2. táblázatban látható mutatókkal hasonlítottam össze a vizsgált

településeken folyó falusi vendéglátás paramétereit – átlagosan – a Hajdú-Bihar megyei, Észak-Alföldi Régiós és az országos helyzettel.

2. táblázat

A falusi turizmus helyzetét jellemző mutatók a Hortobágy mentén

Megnevezés(1)	A 4 település átlaga(2)	HB megye(3)	ÉA Régió(4)	Magyaró.(5)
Férőhely/vendégfogadó(6)	5	5	6	5
Átlagos tartózkodási idő(7)	1,6	2,1	3,9	4,7
Vendégj/vendégfogadó(8)	25	30	68	85
Kapacitás kihasználás (%) (9)	5,1	6,4	12,2	16,8

Table 2: Figures characterising rural tourism bordering the Hortobágy

denomination(1), average of the four communities(2), County of Hajdú-Bihar(3), Region of North Great Plain(4), Hungary(5), per rural host capacities(6), length of average stay(7), per rural host tourism nights(8), utilisation of capacities(9)

Az átlagos tartózkodási idő igen alacsony Hortobágy községben, amely az egyoldalú idegenforgalmi kínálatnak köszönhető. Az alacsony tartózkodási idő a költségek növekedéséhez is vezet, hiszen minden eltávozó vendég után mosni és takarítani kell. Az egy vendégfogadóra jutó átlagos vendégéjszakák száma kiemelkedő Balmazújvároson a magas vendégszám következtében. Ezek a vendégek természetkedvelők zömével, akik a gyógyfürdőben való pihenésen túl a HNP természeti értékeit igyekeznek felkeresni mint ornitológusok, vagy mint természetfényképészek. Ezenkívül lovaglásra is lehetőség van Balmazújvároson. Tiszacsegén is magas ez az érték, hiszen itt az átlagos tartózkodási idő is hosszabb. Kiemelkedő szerepe van a település idegenforgalmában a gyógyvízű strandnak, illetve a Tisza közelségének, melyek lehetővé teszik a falusi turizmuson túl a gyógy-, vízi és horgászturizmus fejlődését is. A rendelkezésre álló kapacitások kihasználtsága – a három nyári hónap figyelembevételével – nemcsak a vizsgált

településeken, de a megyében, a régióban és országos szinten is alacsony.

- A vizsgált falusi vendéglátóknak alig több, mint fele (54%) vállalt étkeztetést, és még kevesebben, mintegy 40%-uk szervez programokat a vendégeknek, pl. szüretelést, állattetést, - gondozást, házias ételek elkészítését, vagy kirándulást. Sokan sportolási lehetőségeket kínálnak fel, mint pl. tollasozási vagy akár szalonasütési lehetőséget, azonban ezek nem tartoznak a helyi hagyományok bemutatásához.
- A falusi vendéglátók közel egyharmada tudatosan építkezett a falusi turizmusba való belépéshez, a többiek számos átalakítást végeztek a lakóingatlanon, hogy az megfeleljen a tárgyi elvárásoknak. A legtöbben a porta rendbetételét tartották a legfontosabbnak, mely során a gazdasági és a díszudvar szétválasztására került sor, továbbá az udvar virágosítására, és különösen Hortobágy községben, a feltalaj jobb minőségű talajjal történő lecserélése, mely alkalmas

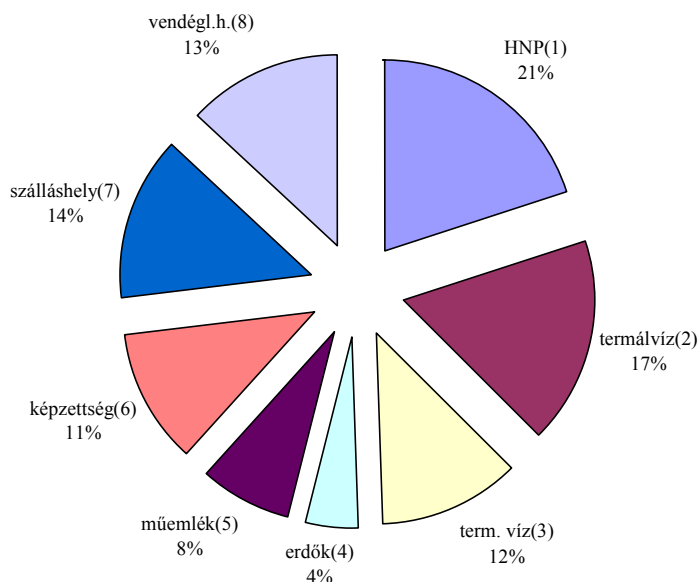
gyepesítésre és virágok nevelésére. Igen sokan a meglévő fürdőszobát újították fel, illetve egy teljesen új lakrészt is építettek a vendégfogadásra.

- A megkérdezett falusi vendéglátók több, mint a fele egyáltalán nem tervez felújítást a falusi vendéglátás érdekében finanszírozási problémák miatt. A jövőre vonatkozó tervek közül a legtöbb új lakrész felépítésére irányul, illetve a porta rendbetételére. Sajnos nagyon kevesen

szándékoznak áldozni a programkínálatuk bővítésére, továbbképzésre, illetve saját reklám kialakítására.

- Arra a kérdésre, hogy melyek azok a feltételek, adottságok a településeken, melyek szerepet játszhatnak a falusi turizmust kialakulásában és fejlődésében, egyértelműen a Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) közelségét jelölték meg a legtöbben első helyként (3. ábra).

3. ábra: A falusi turizmust segítő adottságok a falusi vendéglátók szemszögéből

Forrás: saját kérdőíves felmérés (2002)

Figure 3: Factors helping rural tourism from the point of view of the hosts

Hortobágy National Park(1), thermal water(2), natural water(3), forests(4), monuments(5), qualification(6), accommodations(7), restaurants(8)

Egyeken azonban a HNP csak elszívja a potenciális turistákat, és ugyanez a helyzet Balmazújvárossal és Tiszacsegével is. Ezeknek a településeknek egy saját image-t kellene kialakítani, mellyel a turisták odacsalogathatók lennének, és nem elvonnák Hortobágytól a turistákat, hanem egyfajta kiegészítésként szolgálnának a hortobágyi idegenforgalmi kínálathoz. Balmazújvároson vonzerőt jelenthet a gyógyvizű strand, a lovaglási lehetőség és a Keleti-főcsatorna közelsége pedig horgászati lehetőségeket rejt magában. Tiszacsege várossá válásában nagy szerepet kapott a település gyógyvizű strandja. A jövőben lehetőség nyílik a téli fürdőzésre is, hiszen a strand egy részét fedetté teszik, így lehetővé válik télen is a turisták fogadása, a szezonáltság csökkentése. Egy 60 férőhelyes gyógyszállóval pedig lehetővé válik a reumatikus bántalmakban szenvedők gyógyítása, mely alapot ad a gyógyturizmus kialakulásának. Egyeken a Tisza közelsége játszik szerepet a kialakuló turizmusban, azonban az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek (szennyvízhálózat, burkolt utak, camping) még hiányosak. Hortobágyon a feltörő termálvíz jövőbeni hasznosítása bővíthetné az idegenforgalmi

kínálatot, amely vajmi keveset változott az elmúlt évtizedben.

- Próbáltam választ keresni a falusi vendéglátással kapcsolatban felmerülő költségekre is. Állandó költségként jelölték meg az adott falusi turizmussal foglalkozó szervezetnek évente fizetett tagsági díjat, mely településtől és szervezettől függően 5-6 ezer Ft. További állandónak tekinthető költségük a minősítés költsége, mely 6-8 ezer Ft egyszeri kifizetést jelent számukra. A falusi vendéglátás kapcsán felmerülő változó költségeiket azonban a szállásadók egyik esetben sem tudták elválasztani a háztartási kiadásoktól. Csak egy-két falusi vendéglátótól kaptam bizonyos közelítést, mely szerint a vendégek ottlétekor 20-30%-kal nőnek, akár megduplázódnak az anyagköltségek. Ezek alapján így arról sincs konkrét információjuk, hogy ezzel a tevékenységgel mennyi eredményt érnek el.

Ezt orvosolván összeállítottam egy modellt (3. táblázat), mely alkalmas hétféle beruházási koncepció, három szolgáltatás típus, illetve a településekre jellemző árak és vendégéjszakák figyelembevételével a falusi vendéglátás költség-

hozam-jövedelemviszonyainak, és a különféle beruházási koncepciók megtérülésének a kimutatására. A változó költségek kalkulációjához pedig meghatároztam az egy vendégéjszakára vetített

ráfordítások mennyiségét. Ennek segítségével különböző fejlesztési változatok hatását modelleztem a falusi turizmus fejlesztési lehetőségeinek elemzésére.

3. táblázat

A falusi turizmus költség-hozam-jövedelemviszonyainak és megtérülésének vizsgálatára alkalmas modell leírása

	Megnevezés(1)	Input adat(2)	Output adat(3)
Szolgáltatási típus(4)	1. Szállás(5)	Vendégéjszaka(16) Szállásár(17) Reggeli ár(18) Vacsora ár(19) Ráfordítások egységárai(20)	Állandó költség(21) Változó költség(22) Bevétel(23) Nettó jövedelem(24) Bruttó jövedelem(25) Költségarányos jövedelmezőség(26) Diszkontált megtérülési idő(27) Nettó jelenérték(28)
	2. Szállás+reggeli(6)		
	3. Szállás+félpanzió(7)		
Beruházási koncepció(8)	1. Meglévő kapacitások hasznosítása(9)		
	2. Szobafelújítás(10)		
	3. Fürdőszoba-felújítás(11)		
	4. Szoba- és fürdőszoba együttes felújítása(12)		
	5. Szobaépítés(13)		
6. Fürdőszoba-építés(14)			
7. Szoba- és fürdőszoba együttes építése(15)			

Table 3: Model for investigating cost-benefit relations and payment period for rural tourism

denomination(1), input data(2), output data(3), services(4), accommodation(5), accommodation + breakfast(6), accommodation + partial board(7), investment conceptions(8), utilising the already existing capacities(9), renovating a room(10), renovating a bathroom(11), renovating both a room and a bathroom(12), building a room(13), building a bathroom(14), building both a room and a bathroom(15), tourism nights(16), accommodation price (17), breakfast price(18), dinner price(19), prices of inputs(20), fixed costs(21), variable costs(22), revenue(23), net income(24), gross income(25), profitability relating to costs(26), discount payment period(27), net present value(28)

4. A FALUSI VENDÉGLÁTÁS GAZDASÁGI ÉRTÉKELÉSE MODELLSZÁMÍTÁSOK ALAPJÁN

Ebben a fejezetben részletesen foglalkozom a falusi vendéglátás tőkeszükségletével, a felmerülő költségekkel, bevételekkel, és megpróbálom kimutatni a falusi vendéglátás eredményét a modell segítségével. Elemezem, hogy érdemes-e a falusi vendéglátás érdekében bármilyen beruházás – építés, felújítás – megtétele. A modellezett család két szobával (négy férőhellyel) bekapcsolódik a falusi turizmusba.

4.1. Tőkeszükséglet

A leendő szálláshelynek szigorú minősítési követelményeknek kell megfelelnie, és attól függően, hogy a tevékenység elkezdéséhez milyen pótlólagos beruházás szükséges, 7-féle koncepciót vázoltam fel az alábbiak alapján:

1. a meglévő kapacitások hasznosítása,
2. szobafelújítás,

3. fürdőszoba-felújítás,
4. szoba- és fürdőszoba-felújítás,
5. szobaépítés,
6. fürdőszoba-építés,
7. szoba- és fürdőszoba-építés.

A 7-féle beruházási koncepció közül talán az első, a meglévő vagy rendelkezésre álló kapacitások hasznosítása igényel magyarázatot. Ebben az esetben nincs pótlólagos beruházás, az üresen álló, eddig nem, vagy kevés alkalommal (tisztszoba), illetve más célra használt helyiségek szolgálják a falusi turizmust.

A falusi vendéglátás megkezdése előtt szükséges a FTOSZ-ének helyi szervezetébe történő belépés, a szükséges dokumentumok beszerezése, a szálláshely minősítése, és az étkeztetéshez, illetve a főzéshez az ÁNTSZ engedélyének elnyerése.

A tőkeszükséglet függ a leendő vendéglátás színvonalától és attól, hogy a rendelkezésre álló adottságokat szeretnénk-e hasznosítani, vagy szükséges-e felújítás, új házrész építése. Ennek függvényében a falusi turizmus tőkeszükséglete a 4. táblázatban látható.

4. táblázat

A falusi turizmus tőkeszükséglete beruházási koncepciók szerint (Ft)

Magnevezés(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Tőke(8)	63000	182600	164600	284200	1260600	498600	1696200

Table 4: Capital need of rural tourism relating to the investment conceptions

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), capital(8)

A meglévő kapacitások hasznosításakor a szükséges ágynemű, törülköző, ágytakaró költségét kalkuláltam. A felújítási koncepciókban az egyes helyiségek felújításával (festés, burkolás), illetve a berendezések cseréjével kapcsolatos költségeket vettem figyelembe, míg az építési koncepcióknál számszerűsítettem például az építési munkákat, elektromos szereléseket, a fűtés- és vízszelvény munkáit. Ha mindkét helyiség felújításáról, vagy építéséről van szó, a minősítés költségét, illetve a szükséges ágynemű, ágytakaró és törülközők értékét csak egyszer vettem figyelembe, ezért kisebb a tőkeszükséglet együtt, mint külön-külön.

4.2. Éves költségek

A falusi vendéglátás éves költségeinél csak a vendéglátás érdekében felmerült költségeket vettem figyelembe. Ezt a megkülönböztetést – tapasztalataim alapján – a falusi vendéglátók egyáltalán nem folytatják, a falusi turizmussal kapcsolatos költségeik egybefolynak a háztartás költségeivel. Bár Magyarországon a termelési költségeket közvetlen és általános költségekre való

bontással tartják nyilván, ebben az esetben érdemesebb – s talán könnyebb is – az éves költségeket állandó és változó költségekre bontással vizsgálni.

4.2.1. Állandó költségek

Az állandó költségek egy bizonyos határig forgalomtól függetlenül merülnek fel. Az a bizonyos határ lehet az, amikor bővíteni szeretnénk a rendelkezésre álló férőhelyek számát – például egy újabb szoba bevonásával – így a szoba állandó költségei hozzáadódnak a már meglévő költségekhez. Állandó költségeknek tekintem a falusi turizmus érdekében felmerülő amortizációt, javítási költségeket, az évente fizetendő tagsági díjat, a hirdetési költségeket és a vendégfogadásra kötött biztosítás költségét.

Értécsökkenési leírás

Horváth (1992) által javasolt értécsökkenési leírási kulcsokat alkalmazva az éves értécsökkenés értéke az egyes beruházási koncepcióknál az 5. táblázatban látható.

5. táblázat

A falusi turizmus értécsökkenési leírása (Ft/év)

Megnevezés(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	szoba- és fürdőszoba(6)
Amortizáció(8)	10600	16240	16100	32340	62120	31540	93660

Table 5: Amortisation relating to rural tourism
denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), amortisation(8)

Javítás, karbantartás költsége

A javítás, karbantartás költségének 10-20%-át állandó költségnek tekinthető. Bár értéke évről évre változhat, azonban tapasztalati értékek alapján

(Horváth, 1992) megadható az éves átlagos javítási költség aránya az adott eszköz beruházási értékéhez képest (6. táblázat).

6. táblázat

Az éves és a falusi vendéglátásra elszámolt javítási költség

Szükséges felszerelés(1)	Javítási kulcs (%) (2)	Bekerülési érték (Ft) (3)	Éves javítási költség (Ft) (4)
Épület(5)	1,5	5000000	75000
Bútorok(6)	1,0	100000	1000
Fürdőszoba(7)	2,0	440000	8800
Háztartási gépek(8)	3,0	60000	1800
Fűtés(9)	2,0	300000	6000
Összesen(10)	-	5900000	92600
A falusi vendéglátásban felmerülő javítási költség(11):			
- Balmazújváros(12)			15511
- Hortobágyon(13)			12998
- Tiszacsegén(14)			7973
- Egyeken(15)			5461

Forrás: Hajdú-Apró hirdetőújság XIV. évfolyam 25-31. sz. alapján saját számítás (2002)

Table 6: Annual maintenance cost for rural tourism
advice needed(1), key for maintenance cost(2), gross value(3), annual maintenance cost(4), building(5), furniture(6), bathroom(7), household devices(8), heating(9), total(10), maintenance cost incurring in rural tourism(11), in Balmazújváros(12), in Hortobágy(13), in Tiszacsege(14), in Egyek(15)

Ha a falusi vendéglátó a ház három szobájából kettőt ad ki, és a többi helyiség közösen használt, és csak három nyári hónapot veszek figyelembe, akkor az egész évre számolt javítási költség kétharmadának (2 szoba a háromból) a negyede (negyed év) róható a falusi vendéglátásra. Egy 5 évvel ezelőtt 5 millió Ft-ért vásárolt ház esetén, évente 92 ezer Ft javítási költség keletkezik, melyben benne van az épület, a bútorok, a fürdőszoba, a háztartási gépek, a fűtés kapcsán felmerülő költségek. A falusi vendéglátás kapcsán így 15500 Ft merült fel.

Egy 100 m²-es családi, kertés ház a Hajdú-Apró hirdetőújság 2002. (XIV. évf.) 25-31. számai alapján átlagosan Balmazújvárosban 7-8 millió Ft, Hortobágyon 6-7 millió Ft, Tiszacsegén 2,5-3 millió Ft, Egyeken 1,5-2,5 millió Ft. Így a számított 90 ezer Ft körüli éves javítási költség Balmazújvároson jellemző, Hortobágyon 78 ezer Ft, Tiszacsegén 48 ezer Ft, Egyeken 33 ezer Ft a reális. Ezek alapján

Hortobágyon 13 ezer Ft, Tiszacsegén 8000 Ft, Egyeken 5500 Ft számolható el a falusi vendéglátás javítási költségeként.

Tagsági díj

A FTOSZ-ében tervezett a tagság, melynek éves tagsági díja 2002-ben **8 ezer Ft**, alapesettől függetlenül.

Reklámozással kapcsolatos költségek

Az Interneten való hirdetési lehetőség évente **10-12 ezer Ft**-ot jelent a vendégfogadónak alapesettől függetlenül.

Vendégfogadásra kötött biztosítás

Évente **8 ezer Ft** alapesettől függetlenül.

A falusi turizmus éves állandó költségei összegezve a 7. táblázatban látható.

7. táblázat

A falusi turizmus éves állandó költségei a településektől függően (Ft)

Megnevezés(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Amortizáció(8)	10600	16240	16100	32340	62120	31540	93660
Javítás(9)	5460-15500	5460-15500	5460-15500	5460-15500	5460-15500	5460-15500	5460-15500
Tagsági díj(10)	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000
Reklám(11)	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
Biztosítás(12)	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000
Összesen(13)	42060-52100	47700-57740	47560-57600	63800-73840	93580-103620	63000-73040	125121-135160

Table 7: Annual fixed costs of rural tourism

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), amortisation(8), maintenance cost(9), membership fee(10), advertisement(11), insurance(12), total(13)

Ha az amortizációt nem veszem figyelembe, az állandó költségek, például a meglévő kapacitások hasznosítása esetén 41 és 31 ezer Ft között alakulnak településtől függően. A hirdetési lehetőségekkel igen kevesen élnek, hiszen valamelyik falusi turizmussal kapcsolatos szervezetben való tagság automatikusan jelenti az adott szervezet hirdetési katalógusában való közzétételét. Így, ha a hirdetési lehetőséggel sem számolok, az állandó költségek tovább csökkennek 10 ezer Ft-tal. A felújítási és építési koncepciók állandó költségei tovább csökkenthetők abból a megfontolásból, hogy felújítás, illetve új házrész építése esetén kevesebb javítási költség merül fel, mint a meglévő kapacitások hasznosításakor. Így felújítás esetén számolhatunk a számított javítási költség felével, új házrész építésekor a harmadával.

4.2.2. Változó költségek

Ezek a költségek a vendégek és még inkább a vendégéjszakák számának függvényében változnak. A kérdőíves felmérés alapján az egy vendégfogadóra jutó vendégéjszakák száma Balmazújvároson 484, Hortobágyon 67, Tiszacsegén 124 és Egyeken 80 volt. Figyelembe véve azt, hogy több vendégfogadó

működése nem feltétlenül vonja maga után a vendégszám növekedését, így egy vendégfogadóra kevesebb vendégéjszakával számoltam. A balmazújvárosi értéket továbbá túl magasnak találtam: pl. 2000-ben statisztikai adatok alapján számolva az egy vendégfogadóra jutó átlagos vendégéjszaka szám 155 volt. Ezek alapján az 1-6. beruházási koncepciók esetén Balmazújvároson 155, Hortobágyon 50, Tiszacsegén 100, Egyeken 70 vendégéjszakával, a 7. koncepcióban Balmazújvároson 170, Hortobágyon 70, Tiszacsegén 120, Egyeken 90 vendégéjszakával kalkulálok. Ennek oka az, hogy az 1-4. koncepciókban átlagos vendégéjszakákkal, de átlagnál alacsonyabb szállás árral számoltam az alacsonyabb minősítési kategória miatt. Az 5-6. koncepcióban még mindig átlagos vendégéjszakákkal és már átlagos árakkal számoltam. Mivel a 7. koncepció tételezi fel a legmagasabb minősítésű kategóriát, a településekre jellemző magasabb szállásár is realizálható, és elképzelhető, hogy a magas minőség egyre több vendéget jelent, vagy az átlagos tartózkodási idő meghosszabbodását eredményezi, azaz magasabb vendégéjszaka szám is kalkulálható. A változó költségeket meghatároztuk az alacsonyabb (1-6.

beruházási koncepciók) és a magasabb (7. beruházási koncepció) vendégéjszakákra is.

Változó költségek között tüntettem fel az élelmiszer alapanyagköltséget, az áram szükséglet

költségét, a vízszükséglet költségét, mely a fürdőszobai és a mosás-takarítás vízszükségletéből adódik, a szükséges mosó-és tisztítószeres költségét (8. táblázat).

8. táblázat

A változó költségek összesítése (Ft/év)

	B.újváros(1)		Hortobágy(2)		Tiszacsege(3)		Egyek(4)	
	1-6.(5)	7.(6)	1-6.(5)	7.(6)	1-6.(5)	7.(6)	1-6.(5)	7.(6)
Élelmiszer(7)	89900	98600	29000	40600	58000	69600	40600	52200
Áram(8)	26350	28900	8500	11900	17000	20400	11900	15300
Víz(9)	7815	8440	2445	3320	3030	3630	3240	4140
Mosószer(10)	1460	1610	470	660	940	1130	660	850
Tisztítószer(11)	1395	1530	450	630	900	1080	630	810
Összesen(12):								
- szállás(13)	37020	40480	11865	16510	21870	26240	16430	21100
- szállás+reggeli(14)	80420	88080	25865	36110	49870	59840	36030	46300
- szállás+félpanzió(15)	126920	139080	40865	57110	79870	95840	57030	73300
Munkabér(16)	23250	25500	7500	10500	15000	18000	10500	13500
Mindösszesen(17):								
- szállás(13)	60270	65980	19365	27010	36870	44240	26930	34600
- szállás+reggeli(14)	103670	113580	33365	46610	64870	77840	46530	59800
- szállás+félpanzió(15)	150170	164580	48365	67610	94870	113840	67530	86800

Table 8: Variable costs of rural tourism

Balmazújváros(1), Hortobágy(2), Tiszacsege(3), Egyek(4), 1-6 investment conceptions(5), 7. investment conception(6), food(7), electricity(8), water(9), washing powder(10), detergents(11), total(12), accommodation(13), accommodation + breakfast(14), accommodation + partial board(15), own wage(16), altogether(17)

Meghatároztam a saját munkabért is, bár megjegyzendő, hogy a bruttó jövedelem kimutatása célszerű e családi vállalkozás vizsgálata esetén. Idegenforgalmi adó csak két településen: Hortobágyon és Tiszacsegen van, azonban az idegenforgalmi adót nem veszem figyelembe az éves költségeknél, mert a vendéglátó számára nem jelent pénzkidrást, hiszen azt a vendéggel fizeteti meg. Nagysága azonban hatással lehet a vendégforgalomra, illetve közvetett hatása a település turisztikai fejlesztéséhez való hozzájárulásában rejlik.

4.3. Bevételek

A bevételek nagyságát a vendégek száma, az átlagos tartózkodási idő – azaz a vendégéjszakák száma –, valamint a szálláshely és az étkeztetés ára határozza meg. A kalkulációban alkalmazott árakat – melyeket a kérdőíves felmérés eredménye alapján határoztam meg – a 9. táblázat tartalmazza.

9. táblázat

A kalkulációban alkalmazott árak (Ft/fő/nap)

	B.újváros(1)	Hortobágy(2)	Tiszacsege(3)	Egyek(4)
Szálláshely (1-4.)(5)	1500	1700	1500	1200
Szálláshely (5-6.)(6)	1800	2000	1800	1500
Szálláshely (7.)(7)	2000	2200	2000	1800
Reggeli(8)	600	400	500	400
Vacsora(9)	1000	800	700	500

Table 9: Prices used in the calculation (per tourism night HUF)

Balmazújváros(1), Hortobágy(2), Tiszacsege(3), Egyek(4), accommodation prices in investment conceptions from 1 to 4(5), accommodation prices in investment conceptions from 5 to 6(6), accommodation prices in investment conception 7(7), breakfast price(8), dinner price(9)

Az elérhető bevétel a 10. táblázatban látható. A vendégéjszakák számának – azaz a vendégek számának és/vagy az átlagos tartózkodási időnek – a növekedésével több bevételre tehet szert a házigazda. A falusi vendéglátás évi 600 ezer Ft bevétel összegig adómentességet élvez. Balmazújvároson az elért bevétel a 7. beruházási koncepció esetén meghaladja

a 600 ezer Ft-ot, mely esetben az e feletti bevétel rész után kell adót fizetni. A falusi vendéglátónak két lehetősége van: vagy a bevételének a 90%-át tekinti jövedelmének, vagy tételes költségelszámolást végez. Mivel a kalkulációban a balmazújvárosi falusi vendéglátó számlával tudja ellentételezni a bevételét, nem kell adót fizetnie.

A falusi turizmus bevétele (Ft/év)

Települések(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	232500	232500	232500	232500	279000	279000	340000
Hortobágy(10)	85000	85000	85000	85000	100000	100000	154000
Tiszacsege(11)	150000	150000	150000	150000	180000	180000	240000
Egyek(12)	84000	84000	84000	84000	105000	105000	162000
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	325500	325500	325500	325500	372000	372000	442000
Hortobágy(10)	105000	105000	105000	105000	120000	120000	182000
Tiszacsege(11)	200000	200000	200000	200000	230000	230000	30000
Egyek(12)	112000	112000	112000	112000	133000	133000	198000
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	480500	480500	480500	480500	527000	527000	612000
Hortobágy(10)	145000	145000	145000	145000	160000	160000	238000
Tiszacsege(11)	270000	270000	270000	270000	300000	300000	384000
Egyek(12)	147000	147000	147000	147000	168000	168000	243000

Table 10: Revenue of rural tourism

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14)

4.4. Jövedelem

A falusi turizmusból származó jövedelem kalkulálása esetén a vendéglátás bevételeiből levontam az annak érdekében felmerült állandó és változó költségeket. A falusi vendéglátásnál mint családi vállalkozás a bruttó jövedelem kimutatása célszerű, azaz a munkabér nem jelenik meg a költségek között, azt a jövedelem tartalmazza. A

falusi vendéglátás kapcsán felmerült költségeket, a keletkezett bevételeket és jövedelmeket településenként és beruházási alternatívánként három szolgáltatási típus szerint vizsgáltam: csak szállás biztosítása, szállás és reggeli biztosítása, és szállás és étkezés (reggeli és vacsora) biztosítása esetén. Mindezek alapján az elérhető bruttó jövedelem a 11. táblázat szerint alakul.

A falusi turizmus bruttó jövedelme (Ft/év)

Település(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	144700	139060	139200	122960	139680	170260	165820
Hortobágy(10)	23965	18325	18465	2225	-12555	18025	5438
Tiszacsege(11)	84411	78771	78911	62671	62891	93471	87160
Egyek(12)	26115	20475	20615	4375	-4405	26175	16551
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	193727	188087	188227	171987	188707	219287	219591
Hortobágy(10)	29780	24140	24280	8040	-6740	23840	13579
Tiszacsege(11)	106041	100401	100541	84301	84521	115101	113116
Egyek(12)	34256	28616	28756	12516	3736	34316	27018
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	301463	295823	295963	279723	296443	327023	337754
Hortobágy(10)	54534	48894	49034	32794	18014	48594	48234
Tiszacsege(11)	145548	139908	140048	123808	124028	154608	160525
Egyek(12)	47911	42271	42411	26171	17391	47971	44575

Table 11: Gross income of rural tourism (HUF)

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14)

A kapott bruttó jövedelmek egy vendégéjszakára történő vetítésével bővebb információ kapható az egyes települések turisztikai potenciáljáról. Ezek

alapján az elérhető fajlagos bruttó jövedelem a 12. táblázat szerint alakul.

12. táblázat

A falusi turizmus vizsgált beruházási koncepcióinak jövedelemtermelő-képessége, egy vendégéjszakára vetített bruttó jövedelem (Ft)

Települések(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	930	900	900	790	900	1100	975
Hortobágy(10)	480	370	370	40	-250	360	80
Tiszacsege(11)	840	790	790	630	630	935	730
Egyek(12)	370	290	295	60	-60	370	180
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	1250	1210	1210	1110	1220	1415	1290
Hortobágy(10)	600	480	490	160	-135	480	190
Tiszacsege(11)	1060	1000	1005	840	845	1150	940
Egyek(12)	490	410	410	180	50	490	300
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	1945	1910	1910	1805	1910	2110	1990
Hortobágy(10)	1090	980	980	660	360	970	690
Tiszacsege(11)	1455	1400	1400	1240	1240	1550	1340
Egyek(12)	680	600	610	370	250	685	495

Table 12: Per tourism night gross income of rural tourism (HUF)

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14)

Mindhárom szolgáltatási típus esetén a legnagyobb fajlagos bruttó jövedelem Balmazújvároson, Tiszacsegen és Egyeken fürdőszobaépítéssel (Egyek esetében a meglévő kapacitások hasznosítása szintén első helyen van), Hortobágyon a meglévő kapacitások hasznosításával érhető el. A meglévő kapacitások hasznosítása koncepció vizsgálata esetén, mely csak a változó költségekben mutat különbséget a településeknél – azaz a különféle beruházásokból adódó állandó költségek közötti különbség figyelmen kívül hagyható – a legnagyobb fajlagos bruttó jövedelem mindhárom szolgáltatási típus esetén Balmazújvároson érhető el, majd Tiszacsege, Hortobágy és Egyek a sorrend.

A táblázat alapján megállapítható, hogy a meglévő kapacitások hasznosításához képest a fejlesztés (felújítás, építés) alig kínál nagyobb jövedelmet. A vizsgált településeken csak szállás szolgáltatása esetén -250 és 1100 Ft/vendégéjszaka, szállás és reggeli szolgáltatása esetén -135 és 1415 Ft/vendégéjszaka, szállás és félpanzió szolgáltatása esetén 250 és 2110 Ft/vendégéjszaka között változhat a várható bruttó jövedelem. A meglévő kapacitások hasznosítása mellett elsősorban a fürdőszoba építése és felújítása, illetve egyes esetekben a szoba- és fürdőszoba együttes építése ígér többlet jövedelmet. Megállapítható, hogy az étkeztetéssel megtöbbszörözödhet az elérhető fajlagos jövedelem, különösen Balmazújvároson, és a költségarányos

jövedelmezőségi ráta is sokkal kedvezőbben alakul. Ha a csak szállás szolgáltatási típus által realizált bruttó jövedelmet 100%-nak tekintem például a meglévő kapacitások hasznosítása esetén, akkor Balmazújvároson a szállás melletti reggeli 34%-kal, a félpanzió biztosítása 56%-kal, Hortobágyon első esetben 25%-kal, második esetben 82%-kal, Tiszacsegen 26%-kal és 37%-kal, és Egyeken 32%-kal és 39%-kal magasabb bruttó jövedelmek érhetők el.

Ha az amortizációt nem veszem figyelembe az állandó költségek között, akkor a jövedelem sokkal kedvezőbben alakul; nem találunk veszteséges megoldást. A beruházási koncepciók között csak a szállásár és a vendégéjszaka-szám közötti különbségek eredményezik a különbséget. A beruházási koncepciók és a szolgáltatási típusok átlagában Balmazújvároson 12-25%-kal, Hortobágyon 82-325%-kal, Tiszacsegen 26-46%-kal és Egyeken 94-231%-kal lesz magasabb a fajlagos bruttó jövedelem.

Mivel a vizsgált esetben a falusi vendéglátás kiegészítő jövedelemforrásként, és nem megélhetésként szolgál, három nyári hónapot (június-augusztus) vizsgáltam, amikor a vendégek érkezése a legvalószínűbb. Így a 100%-os kapacitáskihasználást az jelentené, ha mind a 92 napon az összes férőhely vendéggel lenne tele. Ehhez képest azonban a valóságban jóval kisebb a férőhelyek kihasználása (13. táblázat).

A férőhelyek kihasználtsági foka a vizsgált településeken

	B.újváros(1)	Hortobágy(2)	Tiszacsege(3)	Egyek(4)
Férőhely/vendégfogadó(5)	4	4	4	4
Potenciális vendégéjszaka (92 nap)(6)	368	368	368	368
Tényleges vendégéjszaka (1-6. beruházási koncepciók)(7)	155	50	100	70
Tényleges vendégéjszaka (7. beruházási koncepció)(8)	170	70	120	90
Kapacitás kihasználás (1-6, %)(9)	42,1	13,6	27,2	19,0
Kapacitás kihasználás (7, %)(10)	46,2	19,0	32,6	24,5

Table 13: Utilisation of accommodation places in the examined communities

Balmazújváros(1), Hortobágy(2), Tiszacsege(3), Egyek(4), per rural host accommodation places(5), potential tourism nights (92 days)(6), real tourism nights in investment conceptions 1 to 6(7), real tourism nights in investment conception 7(8), utilisation of capacities in investment conceptions 1 to 6(9), utilisation of capacities in investment conception 7(10)

A férőhely-kapacitás kihasználásának fokozásával csökkenthetőek lennének a fajlagos állandó költségek, így csökkenne az összes fajlagos költség is (14. táblázat). A férőhely-kapacitás

kihasználásának növelése a vendégszám emelkedésével és/vagy az átlagos tartózkodási idő növelésével lenne elérhető.

14. táblázat

A fajlagos költségek csökkenése a férőhely-kapacitás kihasználás emelkedésével Tiszacsegén a meglévő kapacitások hasznosításával, szállás és félpanzió biztosítása esetén

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
10	37	44570	29364	73934	1212	799
20	74	44570	58728	103298	606	799
27,2	100	44570	79870	124440	446	799
30	110	44570	88092	132662	404	799
40	147	44570	117456	162026	303	799
50	184	44570	146820	191390	242	799
60	221	44570	176184	220754	202	799
70	257	44570	205548	250118	173	799
80	294	44570	234912	279482	152	799
90	331	44570	264276	308846	135	799
100	368	44570	293640	338210	121	799

Jelmagyarázat(1): 1. férőhelykihasználás (%)(2), 2. vendégéjszaka(3), 3. állandó költség (Ft/év)(4), 4. változó költség (Ft/év)(5), 5. összes költség (Ft/év)(6), 6. egy vendégéjszakára jutó állandó költség (Ft)(7), 7. egy vendégéjszakára jutó változó költség (Ft)(8)

Table 14: Reducing the per tourism night costs by increasing the utilisation of accommodation places in Tiszacsege when using the already existing capacities and serving accommodation with partial board

note(1), utilisation accommodation places(2), tourism nights(3), fixed cost(4), variable cost(5), total cost(6), per tourism night fixed cost(7), per tourism night variable cost(8)

A forgalomtól független állandó költségek esetén érdemes azt is megvizsgálni, hogy milyen alternatív tevékenységek állhatnak rendelkezésre a falusi vendéglátáson kívül, és ott mennyi eredmény érhető el. Ez az ún. használdozati költség, mely csak nevében költség: a második legjobbnak vélt tevékenység jövedelme, melyet a vállalkozó a tőkéje, munkája és vállalkozói kockázatvállalása után elvár (Pfau-Posta, 1997). Legtöbbször a legkisebb jövedelemigény az elvárt bankkamattal egyenlő. Ekkor csak a tőke utáni jövedelemigényről beszélünk, munkát nem végzünk, kockázatot nem vállalunk. Például 7%-os használdozati költség fedezésére minimálisan a 15. táblázat szerinti vendégéjszakákat kell regisztrálni a vizsgált településeken beruházási alternatívánként, és a szolgáltatás színvonalától függően.

Ha adott feltételek mellett a falusi vendéglátó nem tudja elérni a táblázat szerinti vendégéjszakákat egy évben – azaz a tényleges nyeresége kisebb, mint a használdozati költsége –, akkor ökonómiai megfontolásból érdemesebb váltani, jövedelmezőbb tevékenységet, vagy a kockázatmentes banki befektetést választani. Ez azt jelenti, hogy ha a táblázat szerinti vendégéjszakákat éri el, akkor ugyanennyi eredményt ér el, ha a rendelkezésre álló pénzt a bankba és nem a falusi vendéglátásba fekteti. Hangsúlyozni szeretném, hogy mindez ökonómiai megfontolás tárgyát képezi, és nem lehet szigorúan a falusi turizmusra is érvényesíteni. A falusi vendéglátás csak kiegészítő jövedelemszerzési lehetőség a rendszeres nyugdíj vagy fizetés mellett, és kiemelkedő szerepe van a vidéki életforma fenntartásában, melyet nehéz lenne számszerűsíteni.

A használdozati költséget (7%) fedező vendégejszakák száma

Település(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	33	36	36	47	65	46	82
Hortobágy(10)	28	31	31	40	57	40	72
Tiszacsege(11)	28	31	31	41	60	41	76
Egyek(12)	30	34	34	46	67	45	85
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	28	31	31	40	56	39	69
Hortobágy(10)	27	30	30	38	54	38	68
Tiszacsege(11)	25	28	28	37	54	37	68
Egyek(12)	28	32	32	43	63	42	79
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	21	23	23	30	42	30	52
Hortobágy(10)	22	24	24	31	44	31	55
Tiszacsege(11)	21	24	24	32	46	31	57
Egyek(12)	26	29	29	39	58	39	71

Table 15: Number of tourism nights covering the alternative costs denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14)

4.5. A falusi turizmus érdekében történő beruházás megtérülésének vizsgálata

15 éves működési időt feltételezve megvizsgáltam, hogy a jövőben hogyan alakul a beruházás megtérülése, és a várható pénzhozam településenként, beruházási alternatívánként, szolgáltatási típusonként. Azzal az egyszerűsítéssel éltem, hogy feltételeztem: a falusi vendéglátáshoz szükséges inputok árai a jövőben ugyanolyan mértékben nőnek, mint a szolgáltatás ára, melyet reális jövőképnek tekintek. A reális jövőkép mellett megnéztem, hogyan alakul a megtérülés és a várható pénzhozam pozitív és negatív jövőkép esetén is. Pozitív jövőkép esetén a szolgáltatás ára 5%-kal jobban nő, mint a vendéglátáshoz szükséges inputok ára. Negatív jövőkép esetén az inputok ára nő 5%-kal jobban, mint a szolgáltatásoké. A vizsgálat módszerét a diszkontált megtérülési idő, és a nettó jelenérték számítása alkotta.

Diszkontált megtérülési idő vizsgálatokor (16. táblázat) elmondható, hogy a meglévő kapacitások hasznosítása hamar megtérül a többi beruházási koncepcióhoz képest: csak szállás esetén 0,7-3,9 év alatt, szállás és reggeli esetén 0,5-3,1 év alatt, szállás és félpanzió esetén 0,3-1,8 év alatt. Az egyes felújítási koncepciók 1,8-18,7 év alatt térülnek meg csak szállás biztosításakor: Hortobágyon és Egyeken a szoba- és fürdőszoba együttes felújítása nem térül meg a tervezett 15 éves működési időn belül. Szállás és reggeli esetén már kedvezőbb képet kapunk: 1,3-14,7 év intervallum közöttiek a megtérülési idők. Szállás és félpanzió esetén 0,9-9,6 év a megtérülési idő. Az építési koncepciók megtérülése csak szállás esetén 4,1-49,0 év, melynek

során a szobaépítés, és a szoba- és fürdőszoba együttes építése Balmazújváros kivételével egyik településen sem térül meg, míg a fürdőszoba építése Hortobágyon nem. Szállás és reggeli esetén a diszkontált megtérülési idő 3,3-42,2 év között található, melyben a szobaépítés és a szoba- és fürdőszoba együttes építése már Tiszacsegen is sikeres lehet a 15 éven belül.

Szállás és félpanzió esetén 2,3-28,7 év a megtérülési idő, ahol az előzőekhez képest a fürdőszoba-építés már Hortobágyon is megtérül. Pozitív jövőkép esetén 10-20%-kal kedvezőbb a megtérülést: csak szállás esetén Egyeken is megvalósíthatóvá válik a szoba- és fürdőszoba együttes felújítása, és Hortobágyon szállás és reggeli biztosításakor a fürdőszoba-építés. Negatív jövőkép esetén 10-20%-kal kedvezőtlenebb a megtérülés: Egyeken csak szállás biztosítása esetén nem valósítható meg a fürdőszoba-építés, mert megtérülése így meghaladja a tervezett 15 évet. Hortobágyon szállás és reggeli biztosításakor nem térül meg a szoba- és fürdőszoba együttes felújítása.

Összegezve elmondható, hogy a meglévő kapacitások hasznosítása 0,3-3,9 év, a felújítási koncepciók 0,9-18,7 év, az építési koncepciók 2,3-49,0 év alatt térülnek meg. Ha a meglévő kapacitások hasznosítása beruházási koncepció diszkontált megtérülési idejét 100%-nak tekintem, akkor a szolgáltatási típusok és a települések átlagában a szobafelújítás közel 3-szor, a fürdőszoba-felújítás 2-2,5-szer, a szoba és fürdőszoba együttes felújítása 4,5-5-ször, a szobaépítés 13-14-szer, a fürdőszoba-építés 5-ször, és a szoba és fürdőszoba együttes építése 10-11-szer hosszabb megtérülési időt igényel.

A vizsgált beruházási koncepciók megtérülésének éve a diszkontált megtérülési idő alapján (év)

Települések(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	0,7	2,0	1,8	3,2	10,7	4,1	11,2
Hortobágy(10)	3,9	11,0	8,4	18,7	49,0	17,4	31,2
Tiszacsege(11)	1,2	3,4	2,9	5,5	17,6	6,7	16,3
Egyek(12)	3,6	10,2	7,9	17,2	41,1	14,8	27,8
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	0,5	1,5	1,3	2,4	8,5	3,3	9,2
Hortobágy(10)	3,1	8,8	7,0	14,7	42,2	15,2	28,2
Tiszacsege(11)	1,0	2,7	2,4	4,4	14,9	5,7	14,2
Egyek(12)	2,8	8,0	6,4	13,3	35,4	12,9	25,1
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	0,3	1,0	0,9	1,5	5,9	2,3	6,6
Hortobágy(10)	1,8	5,2	4,3	8,4	28,5	10,6	21,1
Tiszacsege(11)	0,7	2,0	1,8	3,2	11,6	2,9	11,4
Egyek(12)	2,0	5,9	4,8	9,6	28,7	10,6	21,7

Table 16: Discount payment period of investment conceptions (year)

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14)

A nettó jelenérték vizsgálata alapján meghatározhatók azok a beruházási alternatívák, melyeket pénzügyileg érdemes megvalósítani a tervezett működési időt figyelembe véve. A

számítások eredményei is azt igazolják, hogy a beruházási koncepciók rangsorolásában a meglévő kapacitások hasznosítása és a fürdőszoba felújítása áll a vezető helyen (17. táblázat).

A beruházási koncepciók rangsorolása a nettó jelenértékük alapján

Települések(1)	Meglévő kapacitások hasznosítása(2)	Felújítás(3)			Építés(7)		
		Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)	Szoba(4)	Fürdőszoba(5)	Szoba- és fürdőszoba(6)
Csak szállás szolgáltatása(8)							
B.újváros(9)	+ (2.)	+ (4.)	+ (3.)	+ (5.)	+ (7.)	+ (1.)	+ (6.)
Hortobágy(10)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	- (4.)	- (6.)	- (5.)	- (7.)
Tiszacsege(11)	+ (1.)	+ (4.)	+ (2.)	+ (5.)	- (7.)	+ (3.)	- (6.)
Egyek(12)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	-/+ (5.)	- (7.)	+/- (4.)	- (6.)
Szállás + reggeli szolgáltatása(13)							
B.újváros(9)	+ (2.)	+ (4.)	+ (3.)	+ (5.)	+ (7.)	+ (1.)	+ (6.)
Hortobágy(10)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	+/- (4.)	- (7.)	+/- (5.)	- (6.)
Tiszacsege(11)	+ (1.)	+ (4.)	+ (2.)	+ (5.)	+ (7.)	+ (3.)	+ (6.)
Egyek(12)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	+ (5.)	- (7.)	+ (4.)	- (6.)
Szállás + félpanzió szolgáltatása(14)							
B.újváros(9)	+ (2.)	+ (4.)	+ (3.)	+ (5.)	+ (7.)	+ (1.)	+ (6.)
Hortobágy(10)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	+ (4.)	- (7.)	+ (5.)	- (6.)
Tiszacsege(11)	+ (1.)	+ (4.)	+ (2.)	+ (5.)	+ (7.)	+ (3.)	+ (6.)
Egyek(12)	+ (1.)	+ (3.)	+ (2.)	+ (5.)	- (7.)	+ (4.)	- (6.)

Jelmagyarázat(15): +: pozitív nettó jelenérték, megtérül az adott beruházás a tervezett megtérülési időn belül(16); -: negatív nettó jelenérték, nem térül meg az adott beruházás a tervezett megtérülési időn belül(17); +/-: reális jövőkép szerint negatív jelenérték, pozitív jövőkép szerint pozitív(18); +/-: reális jövőkép szerint pozitív jelenérték, negatív jövőkép szerint negatív(19); zárójelbe tett számok: a beruházások diszkontált megtérülési idő és nettó jelenérték szerinti sorrendjét mutatják szolgáltatási típusonként és településenként(20)

Table 17: Net present value of the investment conceptions

denomination(1), utilising the already existing capacities(2), renovation(3), room(4), bathroom(5), room and a bathroom(6), building(7), accommodation(8), Balmazújváros(9), Hortobágy(10), Tiszacsege(11), Egyek(12), accommodation + breakfast(13), accommodation + partial board(14), note(15), +: positive net present value, the given investment will return during the planned working period(16), -: negative net present value, the given investment will not return during the planned working period(17), +/-: negative net present value according to the real future, positive net present value according to the positive future(18), +/-: positive net present value according to the real future, negative net present value according to the negative future(19), numbers in brackets: orders of investment conceptions according to the discount payment period and net present value in communities(20)

7%-os kamatrátával számoltam, melyet a Heti Világgazdaság 2002. augusztusi száma ad meg referenciahozamként 15 év működési időre.

Megállapítható, hogy biztosabb a pénzforgalom, és ezáltal kedvezőbb a megtérülést, ha a szállás mellett megjelenik az étkeztetés is, mint szolgáltatás. Általában elmondható, hogy a megtérülési viszonyok Balmazújvároson és Tiszacsegén kedvezőbben alakulnak, mint Hortobágyon és Egyeken. Az utóbbi két településen érdemesebb hosszabb működési időt tervezni, és a rendelkezésre álló kapacitást a lehető leghatékonyabban kihasználni a gyorsabb megtérülés érdekében.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A kérdőíves felmérés eredményeire alapozva, a falusi vendéglátás nem kapcsolódik mezőgazdasági tevékenységhez, továbbá az étkeztetés és programszervezés csak elvétve található a szolgáltatások között. Különösen igaz ez a fiatal Hortobágy községre, ahol a magánszállásadói tevékenység gyakorlatilag inkább fizetővendéglátásnak tekinthető, ám a település községi státusza miatt ezen vállalkozók mint falusi vendéglátók tevékenykednek. A település jelentős turisztikai bevételét is inkább a kereskedelmi szálláshelyek biztosítják. Balmazújvároson a vendégfogadók közötti együttműködés és a rendelkezésre álló erőforrások kedvező hasznosítása a jövőre sikereket ígérhet. Tiszacsegén megerősödhet a már eddig is hagyományosan rendelkező falusi turizmus bázisa a Tisza-parti üdülők és a város központjában lévő régi parasztházak hasznosítása végett. A Tisza-parti üdülők hasznosítása azonban nem tekinthető falusi vendéglátásnak, mert a tulajdonosok az esetek többségében nem helyi lakosok, és távollétük esetén adják ki bérbe az adott ingatlant. Egyeken a kedvező természeti adottságok mellett az elégtelen tárgyi – kedvezőtlen megközelíthetőség, nem megfelelő infrastrukturális kiépítettség – és személyi feltételek csak hátráltatják a falusi turizmus további kialakulását.

Általánosságban elmondható, hogy alacsony a vendégek átlagos tartózkodási ideje, egyoldalú az idegenforgalmi kínálat, továbbá alacsony a rendelkezésre álló kapacitások kihasználtsága. Az idegenforgalmi kínálat bővítését erősítheti a települések, illetve a települések és a HNP közötti együttműködés.

Kívánatos lenne valamennyi vizsgált településen, hogy a szállás biztosításán kívül a vendégfogadók étkeztetést is vállaljanak és programokat is szervezzenek a vendégeknek. Ez hozzájárulna az átlagos tartózkodási idő növekedéséhez, másrészt az étkeztetésen keresztül a gazda részére lehetővé válna a megtermelt termékek közvetlen értékesítése a vendégek számára. Az aktív pihenési forma kialakítása, azaz a vendég bekapcsolódása a ház körüli munkákba, hagyományos ételek készítésébe, a falusi turizmus klasszikus formájának kialakítását segítené.

Nem megfelelő a falusi turizmus személyi feltétele sem: a legtöbb vendéglátó nem beszél idegen nyelvet, még megértés vagy alkommunikáció szintjén sem. Ez magyarázható azzal, hogy a falusi vendéglátók túlnyomó többsége középkorú és nyugdíjas. Az önkormányzatok által támogatott nyelvtanfolyamok, nyelvvizsgák, a működő testvérvárosi kapcsolatok ösztönözhetnék az idegen nyelvek ismeretét, a gazda- és gazdaszonyképző tanfolyamok segítségével a kívánt személyi feltételek is elérhetővé válnának. A nyelvtanulás és a terítés művészete a két igen fontos tényező a képzésben. Nem szabad elfelejteni, hogy itt középkorú, esetleg idősebb asszonyokról van szó, akiket már nehéz iskolapadba ültetni. Így gyakorlatban, szerepjáték során kell velük az alapszókincset elsajátítani. Fontos, hogy tudjon bemutatkozni, és legyen képes a falu történetét, sajátosságait angolul, vagy németül elmondani. Annak ellenére, hogy a falusi asszonyok nagyon jól főznek, és a magyar konyhánk igen híres, az asszonyokat meg kell tanítani a terítés apró fortélyaira is. Az előétel Magyarországon még nemigen jellemző, ellentétben Nyugat-Európával, ahol már régóta nagyon sok salátafélét fogyasztanak. A vendégfogadó a kertjében termesztett salátából, paprikából, paradicsomból a turista számára előételet készíthetne, amely mellett lenne speciális étel is, amely Magyarországra, illetve az adott településre jellemző.

Tiszacsegén és Hortobágyon a 28-30 falusi vendéglátó a település lakosságához, az adottságokhoz és a fizetőképes kereslethez képest elegendő számú. Személyes tapasztalataim alapján Balmazújvároson és Egyeken lehetőség lenne a falusi vendéglátók számának a növelésére a megfelelő infrastrukturális adottságok kiépítésével, melyet a különleges természeti értékekből adódó emelkedő kereslet is alátámaszt.

Az idegenforgalom fellendülése és a falusi vendéglátók számának emelkedése esetén Balmazújvároson és Egyeken hasznos lenne az idegenforgalmi adó bevezetése. Az önkormányzatok az idegenforgalmi adóból befolyt összeget és az azt kiegészítő támogatást idegenforgalmi fejlesztésekre fordíthatják.

A falusi vendéglátók tevékenysége gazdasági szempontból megalapozatlannak tekinthető: a falusi vendéglátás kapcsán felmerülő változó költségeket nem tudják elválasztani a háztartási kiadásoktól, így arról sincs konkrét információjuk, hogy ezzel a tevékenységgel mennyi eredményt érnek el.

A falusi turizmus hatékonyabban hasznosítja az eddig csak saját célra felhasznált erőforrásokat, továbbá olyan adottságokból is hasznot hajt, amelyek nem, vagy csak alig kerültek pénzbe: szellemi tőke, természeti kincsek, népi hagyományok, helyi nevezetességek. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a turisták a szálláshelytől és a fogadó településtől magas szintű kényelmi szempontokat várnak el. A falusi turizmus érdekében történő beruházás így megfontolás tárgyát képezheti mind a falusi vendéglátók, mind a települések számára.

A falusi turizmus költség-hozam-jövedelemviszonyainak illetve a beruházási koncepciók megtérülésének a vizsgálatára alkalmas modell bármely Hortobágy menti település esetén alkalmazható. Segítségével a leendő falusi vendéglátó el tudja dönteni, hogy belép-e a falusi turizmusba, s ha igen, azt milyen feltételekkel tegye meg. A modellszámítások alapján megállapítható, hogy a meglévő kapacitások hasznosításához képest a fejlesztés (felújítás, építés) alig kínál nagyobb jövedelmet. Ez azzal magyarázható, hogy a falusi turizmus szolgáltatási árai nem emelhetők egy bizonyos ponton túl. A turisták kényelmi szempontjai miatt a meglévő kapacitások hasznosítása háttérbe szorulhat, és elkerülhetetlen a fogadóház felújítása, esetleg egy-egy újabb helyiség (elsősorban fürdőszoba) építése. Bár jelentős a tőkeszükséglete ezeknek a beruházásoknak, a jövőt tekintve remélhető, hogy egyre több vendég keresi fel a vendéglátót – hiszen az elégedett vendég további vendégeket eredményezhet – több vendégéjszaka realizálódhat. A fejlesztések hozzájárulhatnak a szálláshely magasabb minősítési kategóriába való sorolásához is. A beruházási koncepciók megtérülésének vizsgálata alapján biztosabb pénzforgalom realizálható és a megtérülési viszonyok is kedvezőbbben alakulnak, ha a szállás mellett megjelenik az étkeztetési lehetőség is. Bár jelenleg még inkább csak szállásadói tevékenység jellemző, a nyugat-európai minták alapján várhatóan nálunk is egyre nagyobb igény lesz az étkeztetési lehetőségekre. Így, különösen, ha saját előállítású élelmiszerekről van szó, a falusi turizmusból származó bevétel és jövedelem jelentősen

emelkedhet a vendéglátó számára. 15 éves működési időt feltételezve a beruházási koncepciók rangsorolásában a meglévő kapacitások hasznosítása és a fürdőszoba felújítása áll a vezető helyen.

A példatelepülések alapján látható, hogy ha a természeti adottságok (puszta, gyógyvíz, természetes víz, hegyvidék) kedveznek a turizmusnak, a rendelkezésre álló és pótlólagosan befektetett tőke (eszközök, munkaerő) jobban hasznosul, magasabb vendégéjszaka-szám érhető el és magasabb szolgáltatási árral élhet a vendéglátó. A természeti adottságok mellett azonban nagy szerepet játszanak a gazdasági – különösen az infrastrukturális – feltételek is. Különleges természeti adottságokkal nem rendelkező települések speciális idegenforgalmi és mezőgazdasági kínálat biztosításával – például művészeti, építészeti értékek bemutatása, lovaglási lehetőség nyújtása, kiállítások, rendezvények, vásárok rendezése, biotermékek, illetve gyógynövénytermesztés esetén gyógytea kóstoltatása – érhetnek el vonzerőt, mintegy kiegészítő szerepet játszva a térség turizmusában.

A falusi porta és ház felújítása, bővítése lehetőleg helyi hagyományokon alapuljon, és tükrözze a hely varázsát, jellegzetességeit, elkerülve azt a veszélyt, hogy a falu fokozatosan elveszítse népi hagyományait, kulturális örökségeit. A falvak lakóiban, különösen az idősebb generációkban tudatosítani kellene, hogy az a falusi életvitel és ismeretanyag – mely apáról fiúra, asszonyról leányra szállt – mekkora kincs az utóknak, és megőrzése és továbbadása fontos feladataink egyike. Ebben is sokat segíthet a falusi turizmus.

IRODALOM

- Antal K. (1994): A falusi turizmus mint idegenforgalmi termék. *Kereskedelmi Szemle*, 35. 12. 35-37.
- Antal K. (1996): A falusi turizmus – mint sajátos turisztikai termék – helye és szerepe a magyar idegenforgalomban. In: *A falusi turizmus mint a vidéki térségek megújításának egyik esélye*. Velem. Szerkesztő: Csapó T., Szombathely, 28-33.
- Buday-Sántha A. (2001): *Agrárpolitika-Vidékpolitika. A magyar agrárgazdaság és az Európai Unió*, Budapest-Pécs
- Csizmadia L. (1992): *Falusi turizmus – környezetbarát turizmus oktatási összefüggései*. Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző, Budapest, 62.
- Csizmadia L. (2000): *Idegenforgalmi magánzálláshelyek minősítése és működtetése*. Budapesti Gazdasági Főiskola, FVM Agrármarketing Centrum, Falusi Turizmus Országos Szövetsége, Budapest, 8.
- Horváth Á. (1992): *A fizetővendéglátás és falusi turizmus pénzügyi tervezése*. In: *Fizetővendéglátás és falusi turizmus II*. Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző, Budapest, 89-114.
- Jenkei L. (1996): *A falusi turizmus helyzete Magyarországon*. In: *A falusi turizmus mint a vidéki térségek megújításának egyik esélye*. Velem. Szerkesztő: Csapó T., Szombathely, 97-101.
- Kovács D. (2000): „Falusi és vidéki turizmus” értelmezések a nemzetközi szakirodalomban. In: *A falusi turizmus hagyományai*. Szerk.: Kovács D. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 57-68.
- Kovács D. (2002): *Falusi turizmus az átalakuló mezőgazdaság és a vidék gazdaságának egyik diverzifikációs lehetősége Magyarországon*. Doktori (Ph.D.) értekezés, Szent István Egyetem, Gödöllő
- Könyves E. (2001): *A falusi turizmus szerepe Jász-Nagykunszolnok megye vidékfejlesztésében*. Ph.D. értekezés. Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Intézet
- Nanszáké (1996): *Turisztikai termékfejlesztés*. Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola, Szolnok, 52.
- Pfau E.-Posta L. (1997): *Termelési érték, termelési költség, jövedelem*. Ökonómiai füzetek 6. Debreceni Agrártudományi Egyetem, Mezőgazdaságtudományi Kar, Vállalatgazdaságtani Tanszék, Debrecen, 46-48.
- Szabó B. (1999): *A falusi turizmus helyzete és sikeres megvalósítása Pusztamérgesen*. Diplomadolgozat, Debreceni Agrártudományi Egyetem
- 110/1997. (VI. 15.) sz. kormányrendelet a magánzálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról
- Falusi Turizmus Tájékoztató, 2001. 8. 1-2. 6.
- Területi Statisztikai Évkönyv, 2000.